

CONEXIUNI INDIRECTE ÎNTRE DECIZIILE FINANCIARE PUBLICE ȘI CELE PRIVATE

ADINA MARTIN*

Indirect conexions of public and private financial decisions

Abstract

The aim of this paper is to present the relations between public and private financial decisions. Through the fiscal-budgetary policies, the government can have great influences on investment, financing and dividend decisions of the company. The effects of this influences reflect itself the manifestation of the indirect conexions with the public financial decisions.

Key-words: financial decisions, fiscal policy, taxes, subsidies.

Activitatea economico-financiară a întreprinderii în ipostaza de producător sau consumator, care are un rol activ în transformarea mediului și în acțiunile sale asupra altor factori, în scopul realizării obiectivelor pe care și le propune, se află, inevitabil, sub influența politicilor guvernamentale.

Astfel, elaborarea politicii generale a întreprinderii, inclusiv în plan financiar, trebuie să țină cont de universul în care aceasta evoluează și care poate fi structurat în următoarele componente, semnificând contextul specific funcționării acesteia, așa cum se poate observa din fig. 1: contextul economic, financiar, social și statal.

În acest context, „mediul social-economic în care ia naștere și funcționează orice întreprindere include în mod firesc și relațiile cu statul pe teritoriul căruia se află. De altfel, pe un plan mai larg, acesta din urmă are un rol major în configurarea cadrului mai mult sau mai puțin propice înființării și dezvoltării întreprinderii” [Filip, Gheorghe, 1995, p.88].

Impactul acțiunilor statale marchează, în mod pregnant, politica financiară a întreprinderii, care din perspectiva prezentată, exprimă „alegerea condițiilor financiare ale adaptării întreprinderii la mediu” [Manolescu, Gheorghe, 1995, p. 262]. În aceste condiții, procesul de luare a deciziilor financiare în contextul elaborării politicii financiare a întreprinderii, necesită cunoașterea mediului acesteia, pe baza fundamentării sistemului informațional-financiar și codificării relațiilor de putere cu ajutorul normelor juridice.

* Preparator la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor

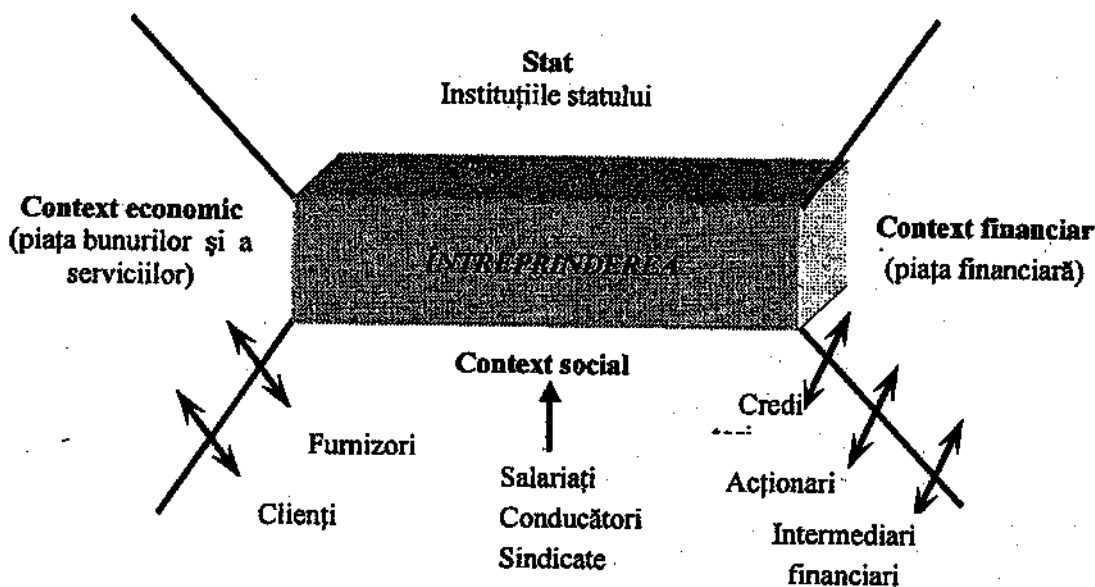

Fig. 1 Contextul specific funcționării întreprinderii

Sursa: Conso, P., La gestion financière de l'entreprise. Les techniques et l'analyse financière, Tome 1, Edition Dunod, Sixieme edition, 1981, p.12, citat din: Filip, Gh., Onofrei, M., Politici financiare, Ed. Sedcom Libris Iași, 2000, p. 72.

Deși, în mod obișnuit, se consideră că elaborarea politicii financiare în sectorul privat este atribut de suveranitate al agentului economic, uneori deciziile financiare adoptate la nivel microeconomic poartă amprenta politicii financiare a statului, respectiv a deciziilor financiare publice. Astfel, ținând cont de faptul că agenții economici urmăresc obținerea unor profituri cât mai mari, autoritățile publice se pot implica prin mijloacele de care dispun, fie prin crearea cadrului organizatoric și financiar adecvat obținerii unor credite în condiții avantajoase, prin finanțarea unor programe de cercetare științifică, de rezultatele cărora să beneficieze întreprinderile, fie prin acordarea de facilități fiscale sau prin alte măsuri.

De asemenea, în momentul dimensionării prelevărilor obligatorii de la agenții economici, organele de decizie trebuie să țină cont de faptul că peste un anumit nivel, acestea limitează posibilitățile de realizare a investițiilor, ceea ce poate avea efecte nefavorabile asupra creșterii economice. În acest context, este cunoscut faptul că impozitul nu este neutru, ci influențează raporturile dintre costul și prețul bunurilor și serviciilor, și nu numai, după cum se poate observa în diagrama de mai jos:

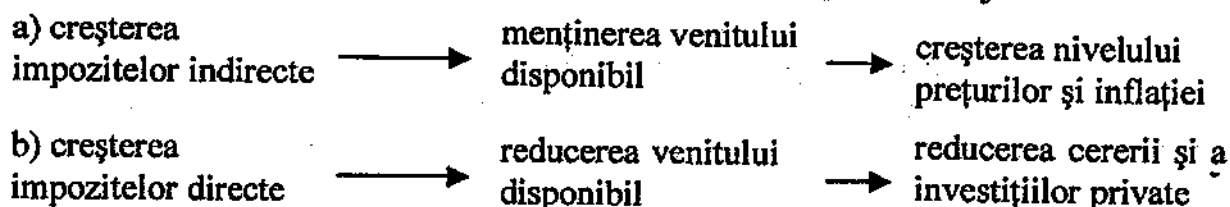

Fig. 2 Efectele creșterii impozitelor directe și indirecte

Sursa: Filip, Gh., Onofrei, M., Politici financiare, Editura Sedcom Libris Iași, 2000, p.

Se poate observa astfel, că o fiscalitate excesivă generată prin deciziile de politică financiară a statului limitează posibilitățile de creștere economică a întreprinderii.

Prin urmare, deciziile financiare emane de la nivelul întreprinderii se conformă în mod tacit și se adaptează la mediul financiar creat „prin măsurile de politică fiscală promovate de stat și căutând să beneficieze de facilitățile oferite în scopul realizării obiectivelor proprii de dezvoltare, cu asumarea obligațiilor ce-i incumbă referitoare la prelevările către fondurile statului” [Filip, Gheorghe, 1995, p. 89].

În opinia exprimată de profesorul Gheorghe Filip, sintagma „fiscalitatea întreprinderii” apare ambiguă, având în vedere că, deși întreprinderea își elaborează politica sa în mod independent, aceasta trebuie să respecte cadrul juridic existent impus prin decizii ale autorităților publice. În acest context, măsurile de politică fiscală trebuie să se materializeze la nivel macroeconomic în construirea unui sistem fiscal viabil și cu randament care să asigure veniturile aprobate pentru bugetul de stat în condițiile folosirii impozitelor și ca pârghii ale politicii fiscale, iar la nivel microeconomic să asigure o presiune fiscală suportabilă pentru contribuabili, care să nu descurajeze munca, economisirea și investițiile și nici să nu incite la evaziune și fraudă fiscală.

Cu toate acestea, întreprinderea „poate acționa astfel încât să valorifice prevederile legislației fiscale în interesul propriu fără a contraveni intereselor generale ale societății prin eludarea, încălcarea sau specularea imperfecțiunilor acesteia” [Filip, Gheorghe, 1995, p. 89].

Deci, întreprinderea are autonomia de a decide și de a alege calea de urmat. Însă, opțiunile manifestate la nivel microeconomic nu pot fi acceptate întotdeauna și la nivel macroeconomic. De exemplu, chiar dacă stabilirea impozitelor de plătit de către întreprinderi, prin decizii financiare publice, impun respectarea unor anumite reguli și proceduri, referitoare inclusiv la termenul de plată al acestora, întreprinderea poate alege între mai multe variante, care țin de deciziile financiare la nivel microeconomic. O primă opțiune a întreprinderii și cea care se dorește de fapt ar consta în achitarea obligațiilor financiare față de stat la termenul stabilit potrivit reglementărilor legale. O a doua opțiune a întreprinderii ar presupune neachitarea acestora, manifestându-se fenomenul de evaziune fiscală. O altă opțiune care se conturează ar fi ca întreprinderea să amâne plata obligațiilor financiare către stat și să folosească aceste resurse bănești aflate temporar la dispoziția sa pentru alte obiective (plata salariilor sau a furnizorilor), acceptând în același timp plata unor penalități pentru întârziere în îndeplinirea obligațiilor față de bugetul statului, ceea ce implică plata unor sume mai mari decât cele prevăzute inițial.

În contextul abordat, trebuie observat prin ce se delimitează politica financiară a întreprinderii de cea a puterii publice, adică până unde poate interveni statul în politica financiară a unui agent economic, deși întreprinderea este percepută ca un centru autonom de decizie, în funcție de tipul de societate definit prin forma de proprietate asupra mijloacelor de producție. Din acest punct de vedere, se poate constata că într-o economie condusă centralist, în cadrul căreia statul este unicul proprietar, capacitatea decizională a întreprinderii este extrem de redusă. În acest tip de societate, politica financiară a întreprinderii este subordonată în mod covârșitor politicii financiare a statului, prețurile stabilindu-se în mod administrativ, eliminându-se concurența și falimentul care nu sunt compatibile cu economia de comandă și planul unic. Astfel, supraviețuiesc toate întreprinderile, inclusiv cele cu probleme financiare în virtutea mecanismului de compensare a plăților și a susținerii prin resurse bugetare de către stat.

litică
ă în
cale
ării
la

Spre deosebire, economia de piață schimbă total cadrul de desfășurare a activității agenților economici și politica lor financiară. Competiția, riscul, precauția și speculația sunt considerate fundamentale pentru reușita în afaceri și pentru a mări viabilitatea întreprinderii. „Cu deosebire în economia de piață, viabilitatea din punct de vedere financiar poate fi considerată o condiție sine qua non a menținerii în funcțiune și a dezvoltării unei întreprinderi, supusă inevitabil acțiunii favorizante sau inhibante, nu numai a factorilor endogeni ci și a celor exogeni” [Filip, Gheorghe, 1995, p. 128].

ea
ză
is
e
i

În acest tip de economie, politica financiară a întreprinderii are un rol foarte important. Deciziile financiare se sprijină pe structura financiară adoptată de întreprindere în funcție de obiectivele sale și de rentabilitatea urmărită, fiind aproape exclusă implicarea statului.

Cu toate acestea, deciziile financiare ale întreprinderii cu privire la procurarea și utilizarea resurselor bănești, corespunzător cerințelor impuse de îndeplinirea propriilor obiective, se află în corespondență cu politica financiară a statului, interferând cu deciziile adoptate de organele de stat, care au impact în plan financiar [Filip, Gheorghe (coord.), 2002, p. 51]. Din această perspectivă, politica financiară a statului, în general, și politica fiscală, în special, care vizează pe de o parte sistemul impozitelor practicate de stat, iar pe altă parte cheltuielile publice efectuate, poate influența, în bună măsură, asupra deciziilor luate de întreprindere în plan financiar.

Prin sistemul de impozitare, guvernul poate să influențeze, în mod real, investițiile făcute de întreprinderi. În primul rând, ratele de impozit, care se aplică veniturilor, pot fi schimbate. De exemplu, o reducere a cotei de impozitare a profitului va duce la creșterea profitabilității după impozitare a proiectelor de investiții, și astfel, va crește probabilitatea ca firmele să se implice în aceste proiecte. În al doilea rând, prin caracterul ei deductibil din profitul impozabil, amortizarea exercită un impact deosebit asupra investițiilor deoarece guvernul poate să permită regimul de amortizare degresiv, care constă în includerea în primul an de funcționare, în cheltuielile de exploatare, a unei amortizări anuale de 50% din valoarea de intrare a mijlocului fix. Aceasta la rândul său, va duce la scăderea impozitelor de plătit, și astfel, profitabilitatea după impozitare a proiectului să fie îmbunătățită. În al treilea rând, guvernul poate acorda credite fiscale sub formă de scutiri de impozit pentru achiziționarea de noi active, la care se poate aplica un anumit sistem de amortizare; aceste credite constau, mai precis, în deducerea unei proporții din costul activului achiziționat din impozitele plătibile în anul de achiziționare a activului.

Decizia de a utiliza capital împrumutat sau capital propriu – ca decizie de finanțare a întreprinderii – este influențată de faptul că plata dobânzilor este o cheltuială deductibilă de la impozit. De asemenea, sistemul de impozitare poate influența deciziile de a închiria sau cumpăra activele necesare, de a se implica într-o investiție sau nu, de a fuziona sau nu cu o altă firmă, sau de a refinanța o emisiune de obligațiuni sau de acțiuni preferențiale [Halpern P., Weston, J.F., Brigham, E., 1998, p. 28].

Astfel, în funcție de orientarea politicii fiscale promovate față de agenții economici, efectele acesteia asupra economiei reale au fost uneori stimulative, alteori restrictive:

- unele măsuri au favorizat creșterea producției, în timp ce altele au provocat restrângerea acesteia;
- unele au contribuit la crearea de noi locuri de muncă, iar altele au avut urmări diametral opuse.

În contextul acestor măsuri, devine evidentă implicarea statului prin deciziile sale, care deși nu întotdeauna au avut efectele scontate, au urmărit crearea unui mediu favorabil realizării de investiții de către întreprinderi.

În același timp, influența politicii financiare a statului se manifestă și în alte domenii, nu numai în cel al fiscalității, în următoarele direcții [Onofrei, Mihaela, 2000, p. 44]:

- Rezervarea de către puterile publice a exercitării a numeroase activități, fie direct în interiorul colectivităților locale, fie prin serviciile publice oferite de stat (poștă, telecomunicații, electricitate etc.);
- Deținerea rolului de „acționar” în proporții mai mult sau mai puțin semnificative;
- Promovarea de măsuri sociale, atât în interesul întreprinderilor, cât și al cetățenilor;
- Acordarea de subvenții și ajutoare financiare pentru anumite sectoare sau ramuri de activitate;
- Practicarea unor politici de creditare, de prețuri și de salarii care să sprijine efortul investițional și care să nu genereze inflație.

În acest context, este fundamentală crearea unui parteneriat între societatea civilă și puterea politică, bazat pe încrederea în capacitatea decizională a autorităților publice și în bunele intenții ale acestora, dat fiind faptul că în sistemele economice contemporane, puterea politică a devenit omniprezentă, iar intervenția statului printr-un mix rațional al instrumentelor financiar-monetare își păstrează caracterul democrat și progresist.

Prin urmare, deciziile financiare publice exercită influențe puternice asupra activității întreprinderii, punându-și amprenta asupra comportamentului agentului economic și delimitând puterea decizională proprie a acestuia, inclusiv sub aspect financiar. Este însă, necesar, ca raporturile dintre stat și întreprinderi să se concretizeze, inclusiv pe plan financiar, în condițiile respectării normelor și reglementărilor juridice de natură economico-financiară, în armonizarea deciziilor financiare emenate la nivel macro și microeconomic.

Bibliografie

1. Filip, Gheorghe (coord.), *Finanțe*, Editura Junimea, Iași, 2002
2. Filip, Gheorghe, Onofrei, Mihaela, *Politici financiare*, Editura Sedcom Libris, Iași, 2001
3. Filip, Gheorghe, *Dimensiunea financiară a întreprinderii și fiscalitatea*, în volumul *Dimensiunea financiară a întreprinderii*, Editura Eco'Art Iași, 1995
4. Filip, Gheorghe, *Viabilitatea financiară a întreprinderii și îndatorarea*, în volumul *Dimensiunea financiară a întreprinderii*, Ed. Eco'Art Iași, 1995
5. Halpern P., Weston, J.F., Brigham, E., *Finanțe manageriale*, Editura Economică, București, 1998
6. Manolescu, Gheorghe, *Managementul financiar*, Editura Economică, București, 1995
7. Onofrei, Mihaela, *Finanțele întreprinderii*, vol. I, Editura Univ. „Al. I. Cuza” Iași, 2003
8. Onofrei, Mihaela, *Impactul politicilor financiare asupra societății*, Editura Economică, București, 2000